

मराठवाडा पाणलोट मिशन

**टप्पा-२ मधील पाणलोट विकसित
करण्यास मान्यता देणेबाबत.**

महाराष्ट्र शासन

**ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग,
शासन निर्णय क्र. मपामि २००८/प्र. क्र. १५२/जल-७
मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२
दिनांक : २१ ऑक्टोबर, २००८.**

वाचा :

ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, शासन निर्णय

- (१) क्रमांक : एसएलफ-१८/०५/प्र.क्र.४८०/जल-१२, दिनांक २४ ऑक्टोबर, २००५.
- (२) क्रमांक : एसएलफ-१८/०५/प्र.क्र.४८०/जल-१२, दिनांक ११ मे, २००६.
- (३) क्रमांक : एसएलफ-१८/०५/प्र.क्र.४८०(भाग-२/ब)/जल-१२, दिनांक १३ सप्टेंबर, २००६.
- (४) क्रमांक : आजनि२००८/प्र.क्र.७/जल-७, दिनांक १३ फेब्रुवारी, २००८.
- (५) क्रमांक : मपामि २००८/प्र.क्र.९१/जल-७, दिनांक १७ जुलै, २००८.

प्रस्तावना :

महाराष्ट्र राज्यातील पडीक/अवनत जमिनीचा विकास करण्यासाठी शासनाने पाणलोट विकास कार्यक्रमावर भर दिलेला आहे. मराठवाडा विभागातील जास्त कोरडवाहू क्षेत्र, कमी नैसर्गिक वनस्पती, पाणी टंचाई इत्यादी भौगोलिक परिस्थिती विचारात घेवून या क्षेत्रात भुगर्भातील पाण्याची पातळी वाढविण्याच्या दृष्टीने मराठवाडा पाणलोट विकास मिशनची अंमलबजावणी करण्याच्या संदर्भात शासन निर्णय, दिनांक २४ ऑक्टोबर, २००५ अन्वये मान्यता देण्यात आली आहे. हा कार्यक्रम राबविण्याबाबतच्या मार्गदर्शक सूचनां संदर्भाधिन दिनांक ११ मे, २००६ आणि दिनांक १३ सप्टेंबर, २००६ अन्वये निर्गमित करण्यात आलेल्या आहेत.

२. मराठवाडा विभागातील औरंगाबाद, जालना, परभणी, हिंगोली, बीड, नांदेड, उस्मानाबाद व लातूर या ८ जिल्ह्यातील प्रत्येकी एका तालुक्यात मेगा पाणलोट विकसीत करण्यात येत असून सुमारे १.५७ लाख हेक्टर क्षेत्र त्याखाली विकसीत होईल. हा कार्यक्रम राबविण्याकरीता रुपये ९६.०० कोटी खर्च अंदाजीत असून सन २००७-२००८ पर्यंत रुपये ६४.०० कोटी निधी वितरीत करण्यात आला आहे. मराठवाडा पाणलोट विकास मिशनच्या अंमलबजावणीचा आढावा घेण्यात आला असून हा पाणलोट विकास मिशनचा कार्यक्रम स्वतंत्र प्रकल्पाद्वारे राबविल्यामुळे अंमलबजावणीचे दृष्य परिणाम दिसून येत आहेत. या पाणलोट विकास मिशनचे मिळालेले यश पहाता मराठवाडा पाणलोट मिशनचा टप्पा-२ कार्यान्वित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :

मराठवाडा विभागात जल व भुसंधारणाच्या वेगवेगळ्या कामावर मोठ्या प्रमाणात खर्च होवून देखील या क्षेत्रातील भुगर्भातील पाण्याच्या पातळीत फारशी वाढ न झाल्या मुळे मोठ्या प्रमाणात कामे अपूर्ण राहिली आहेत. पाणलोट क्षेत्रातील सर्व कामे पूर्ण झाल्याशिवाय त्या कामाचे दृष्य परिणाम दिसत नसल्याने मराठवाड्यात पाणलोट्याची कामे मिशनद्वारे करण्याबाबत निर्णय घेण्यात आला. त्यानुसार संदर्भाधिन दिनांक २४ ऑक्टोबर, २००५ च्या शासन निर्णयान्वये मराठवाडा पाणलोट मिशनची अंमलबजावणी करण्यास मान्यता देण्यात आली.

२. उपरोक्त शासन निर्णयान्वये मराठवाडा क्षेत्रातील औरंगाबाद, जालना, परभणी, हिंगोली, बीड, नांदेड, उस्मानाबाद व लातूर या ८ जिल्ह्यातील प्रत्येकी एका तालुक्यात मेगा पाणलोट विकसीत करण्यास मान्यता देण्यात आली. यामध्ये प्रत्येक पाणलोटालाचे क्षेत्र सुमारे १५,००० ते २०,००० हेक्टर इतके आहे. यामध्ये प्रामुख्याने समतल चर (सीसीटी) कंपार्टमेंट बंडींग, शेततळी, सिमेंट नाला बांध, माती नाला बांध इत्यादी कामे समाविष्ट आहेत. या प्रकल्पात १.५७ हेक्टर क्षेत्र विकसित करण्याकरीता रुपये ९६.०० कोटी इतका अंदाजित खर्च आहे. यापैकी सन २००७-२००८ अखेर रुपये ६४.०० कोटी निधी उपलब्ध करून दिला असून उर्वरीत निधी सन २००८-२००९ मध्ये स्वतंत्ररित्या वितरीत करण्यात येत आहे.

३. मराठवाडा पाणलोट मिशनच्या अंमलबजावणीचे सदृश्य परिणाम लक्षात घेवून **मराठवाडा पाणलोट मिशन टप्पा-२** कार्यान्वित करण्यासाठी शासन मान्यता देण्यात येत आहे. टप्पा-२ अंतर्गत मराठवाड्यातील प्रत्येक जिल्ह्यात एका तालुक्यात १ मेगा पाणलोट विकसीत करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. मराठवाडा पाणलोट विकास मिशनचा दुसरा टप्पा एक स्वतंत्र प्रकल्प म्हणून राबविण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

४. मराठवाडा विभागातील प्रत्येक जिल्ह्यात **मराठवाडा पाणलोट मिशन टप्पा-२** खालील प्रमाणे कार्यान्वित करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

- (१) प्रत्येक जिल्ह्यात एक याप्रमाणे ८ मेगा पाणलोटालाचे क्षेत्र प्रती पाणलोट किमान २५,००० हेक्टर इतके राहील.
- (२) या प्रकल्पांतर्गत मेगा पाणलोटालाची निवड, अवर्षण प्रवण क्षेत्र असलेल्या तालुक्यात, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणेने घोषित केलेल्या पाणलोटालातून करणे बंधनकारक राहील.
- (३) या कार्यक्रमाची अंमलबजावणी सन २००९-२०१० पासून ५ वर्षात करण्यात येईल.
- (४) टप्पा-२ मधील पाणलोट प्रकल्पाची अंदाजीत किंमत रुपये २००.०० कोटी इतकी राहील. हा निधी टप्प्या टप्प्याने वितरीत करण्यात येईल.

५. मराठवाडा पाणलोट विकास मिशन अंतर्गत टप्पा-१ मधील पाणलोट विकसित करण्याकरीता संदर्भाधिन शासन निर्णय दिनांक १३ सप्टेंबर, २००६ नुसार दिलेल्या मार्गदर्शक सूचना मराठवाडा पाणलोट विकास मिशन टप्पा-२ मधील प्रकल्प अंमलबजावणीसाठी लागू रहातील .

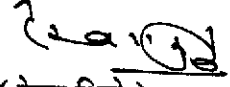
६. आयुक्त, कृषि, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी वरील परिच्छेद ४ मध्ये नमूद केलेल्या निकषानुसार विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद यांच्या सहमतीने मराठवाडा क्षेत्रातील औरंगाबाद, जालना, परभणी, हिंगोली, बीड, नांदेड, उस्मानाबाद व लातूर या ८ जिल्ह्यातील टप्पा-२ साठी पाणलोटालाची निवड करून प्रकल्पनिहाय प्रस्ताव शासन निर्णय, दिनांक ३० नोव्हेंबर, २००७ अन्वये उपाध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य जलसंधारण सल्लागार परिषद यांच्या अध्यक्षतेखाली गठीत केलेल्या सुकाणू समितीच्या मान्यतेने तीन महिन्यांच्या कालावधीत शासनास सादर करावा.

७. उपरोक्त कार्यवाही पूर्ण करणे तसेच टप्पा-२ मधील निवडलेले पाणलोट दिनांक १ एप्रिल, २००९ पासून कार्यान्वित करणे याकरिता संचालक, मृदसंधारण व पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन, कृषि आयुक्तालय, पुणे यांनी आवश्यक त्या मार्गदर्शक सूचना संबंधीत क्षेत्रिय अधिकार्यांना तातडीने निर्गमित कराव्यात.

८. हा शासन निर्णय नियोजन व वित्त विभागाच्या दि.११ सप्टेंबर, २००८ च्या टिप्पणीन्वये मिळालेल्या मान्यतेने निर्गमित करण्यात येत आहे.

१. सदर शासन निर्णय शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक २००८१०२२१५०६३४००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(रेखा भिडे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा. राज्यपाल यांचे सचिव,

मा. मुख्यमंत्री यांचे सचिव,

मा. उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव

मा. मंत्री (जलसंधारण), यांचे खाजगी सचिव

मा. राज्यमंत्री, (जलसंधारण) यांचे खाजगी सचिव

सर्व मा. मंत्री, राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,

मा. उपाध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्यस्तरीय जलसंधारण सल्लागार परिषद.

मुख्य सचिव यांचे सहसचिव,

सर्व अप्पर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव, मंत्रालयीन विभाग

सर्व विभागीय आयुक्त,

आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे,

महासंचालक, कै. वसंतराव नाईक स्वावलंबन मिशन

संचालक, मृदसंधारण व पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

सर्व संचालक, कृषि आयुक्तालय, पुणे

मुख्य अभियंता, लघु पाटबंधारे (स्थानिक स्तर), पुणे

संचालक, सामाजिक वनीकरण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,

संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे,

सर्व जिल्हाधिकारी,

सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, /सर्व प्रकल्प संचालक, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा,

सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक,

सर्व अधीक्षक अभियंता, पाटबंधारे, /सर्व अधीक्षक अभियंता, लघु पाटबंधारे, (स्थानिक स्तर)

संचालक, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई, /महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क, मुंबई (प्रसिध्दी करीता),

सर्व जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी,

सर्व सहसंचालक, सामाजिक वनीकरण वृत्ते,

सर्व जिल्हा उपसंचालक, सामाजिक वनीकरण,

सर्व मुख्य वनसंरक्षक, / सर्व उपवनसंरक्षक,

सर्व उपायुक्त (विकास),

महाराष्ट्र राज्य जलसंधारण सल्लागार परिषदेचे सर्व अशासकीय सदस्य,

महालेखापाल, (लेखापरिक्षा), महाराष्ट्र १ व २, मुंबई व नागपूर,

महालेखापाल, (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र १ व २, मुंबई व नागपूर,

सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,

सर्व मंत्रालयीन विभाग,

सर्व उप सचिव/अवर सचिव/कार्यासन अधिकारी, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

निवडनस्ती--जल-७ .